

הכפיתה, ונמצא שהכפיתה לא היתה במקום שסיבת המיתה
 קיימת, ואין זה אלא גרמא.
 הגמרא דנה באופן נוסף של מיתה בדרך של 'מצמצם'. אומרת
 הגמרא: **אִתְּמַר, כְּפָה עָלָיו** – על חבירו הישן יגית, והתמלאה
 הגיגית בהבל מחמת נשימתו ומת, ו**פָּרַע עָלָיו מְצוּזָה** – או שפתח
 עליו בשנתו את תקרת הבית, ונכנס הקור והצטנן ומת, נחלקו בזה
רַבָּא וְרַבִּי זִירָא, חֵד אִמְרֵי חֵיִיב, משום שבשעת כפיית הגיגית או
 פריעת המעזיבה החלה סיבת המיתה, והרי זה כהריגה על ידי חץ,
 שהורג זמן מה לאחר זריקתו. ו**חֵד אִמְרֵי פִטוּר**, משום שלא היתה
 סיבת המיתה קיימת בשעת כפיית הגיגית או פתיחת המעזיבה,
 אלא הגיעה רק לאחר זמן, והרי זה גרמא.
 הגמרא מבררת איזה אמורא סבר שמצמצם באופן זה פטור.
 אומרת הגמרא: **תַּסְתֵּינִים** – תברר ותוכיח, **דְּרַבָּא הוּא** האמורא
דְּאִמְרֵי שהכופה גיגית או פורע מעזיבה על אדם ישן **פִטוּר**. **דְּאִמְרֵי**
רַבָּא, כְּפָתוּ לחבירו ו**מָת** **כְּרַעֲב פִטוּר** הכופת, ומוכח מדין זה, שרבא
 סובר שכל כפיתה במקום שאין סיבת המיתה קיימת אינה מחייבת.
 שואלת הגמרא: מה ההכרח שרבא הוא הפוסט, **אֲדַרְבֵּה** – הרי
 אפשר לומר להיפך, **תַּסְתֵּינִים דְּרַבִּי זִירָא הוּא דְּאִמְרֵי פִטוּר** ולא רבא,
דְּאִמְרֵי רַבִּי זִירָא, הָאִי מֵאֵן דְּעִיִּלְיָה לְחַבְרִיָּה כְּבִיתָא דְּשִׁישָׁא – מי
 שהכניס את חבירו לבית של שיש שהוא אטום ביותר ואין ההבל
 יכול לצאת משם, ו**אֲדַלִּיק לִיה שְׂרָנָא** – והדליק לו נר בבית, ו**מָת**
 מהבל הנר, **חֵיִיב**. ומדייקת הגמרא: **מְעַמָּא** – הטעם שחייב רבי
 זירא, הוא משום **דְּאֲדַלִּיק לִיה שְׂרָנָא**, ובוה זימן את המיתה, **הָא** –
 אבל אם לא **אֲדַלִּיק לִיה שְׂרָנָא**, לא היה מתחייב על הכנסתו, על
 אף שגרם שימעט את האויר על ידי ההבל שמוציא בנשימתו. ואם
 כן מוכח שרבי זירא פוסט בכפיית גיגית על אדם ישן. דוחה
 הגמרא: **אִמְרֵי, הָתֵם** – שם, בהכנסת חבירו לבית של שיש, אם לא
 הדליק את הנר הוא פטור, משום **שְׂבָלָא שְׂרָנָא**, לא מתחיל כלל
הַבְּלָא – ההבל ההורג

אם כן, בנָקִין שיש בהם צד חמור, **שְׁהִי עֲשֶׂה [יְחִיִּיב] כְּהֵן** על שוֹנֵג
 כְּעַל מוֹדֵי וְעַל אוֹנֵם כְּעַל רִצּוֹן, **אִינוּ דִּין שְׁחִיב כְּהֵן אֶת הַמְצַמְצֵם**.
רַב אֶהָא כִּר רַב פּוֹטֵר את המזיק על ידי צמצום. **אִמְרֵי רַב מְשִׁרְשִׁיא,**
מֵאִי מְעַמָּא דְּאִבּוּהִי דְּאִבָּא דְּפוֹטֵר – מדוע טעמו של אבי אבא ורב
 אחאן שפוסט מזיק על ידי צמצום, משום **דְּאִמְרֵי קְרָא**, בפסוק ממנו
 התרבה (לעיל עה) חיוב המצמצם (מבאר לה כא), **'אוּ בְּאִיבָה הִקְדּוּ**
כִּידּוֹ וְיָמָת מוֹת יוֹמָת הַמָּכָה רֹצֵחַ הוּא', ויש לדרוש, שדווקא **כְּרֹצֵחַ**
 הוּא דְּחֵיִיב לָן – לימדנו התורה לחייב אף ב**מְצַמְצֵם**, אבל בנָקִין,
לֹא חֵיִיב לָן מְצַמְצֵם.
 הגמרא דנה באופנים שונים של רציחה בדרך של מצמצם. אומרת
 הגמרא: **אִמְרֵי רַבָּא, כְּפָתוּ** לחבירו, ומנע ממנו לאכול עד ש**מָת**
כְּרַעֲב, **פִטוּר** הכופת, משום שבשעת הכפיתה לא היתה סיבת
 המיתה קיימת, אלא רק לאחר זמן התגבר הרעב ומת, ואין זה
 אלא גרמא, ולכך אין דינו מסור לבית דין אלא לשמים.
 מביאה הגמרא אופן נוסף: **וְאִמְרֵי רַבָּא, כְּפָתוּ** לחבירו **כְּחֶמְה** –
 במקום שחמה זורחת ומחממת ויש בחומה בכדי להמית, ו**מָת**, או
 שכפתו לחבירו **כְּצִינָה** – במקום קר שיש צינה בכדי להמית, ו**מָת**,
חֵיִיב הכופת, משום שצמצמו במקום שסיבת המיתה כבר קיימת,
 ומנע ממנו את האפשרות להציל את עצמו. אמנם אם כפתו
 במקום שאין שם חמה או צינה, אלא שסוף **הָמָּה לְבָא** לשם, או
סוֹף צִינָה לְבָא לשם, **פִטוּר** הכופת, משום שאין סיבת המיתה
 קיימת בשעת הכפיתה, ואין זה אלא גרמא.
 מביאה הגמרא אופן נוסף: **וְאִמְרֵי רַבָּא, כְּפָתוּ** לחבירו **לְפָנֵי אִרִּי**
 ואכלו ומת, **פִטוּר** הכופת, משום שאף ללא הכפיתה לא היה יכול
 הנהרג להציל את עצמו. אבל אם כפתו **לְפָנֵי יְתוּשִׁין** ועקצוהו ומת,
חֵיִיב הכופת, משום שמחמת הכפיתה לא היה יכול להציל את
 עצמו. **רַב אִשִּׁי אִמְרֵי, אִפְּלִי כִפְתוֹ לְפָנֵי יְתוּשִׁין** ומת, נמי **פִטוּר**
 הכופת, משום שאפשר ש**הֵנִי אִזְלִי** – שיתושים אלו שהיו כאן
 בשעת הכפיתה הלב, ו**הֵנִי שְׁהוּיָק, אִתּוּ** – באו רק לאחר זמן

אגרות קודש

ב"ה, י"ב תשרי, תשי"ט

ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה למכתבו מלפני ראש השנה, שנתקבל בימים שאין הזמן גרמא לענות בענין הדורש עיון,
 ואתו רוב הסליחה על עכוב המענה,

בו כותב ע"ד עבודתו ומשרתו בקדש ב... וע"ד הקישוים שיש לו וכו' וכאילו בספק עומד האם
 להמשיך בעבודה שם, או שיעתיק מושבו לעיר אחרת וכו',

ודעתי ברורה [מיוסדת ע"פ ששמענו כ"פ בכגון דא מכ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ
 זי"ע] אשר עליו להמשיך בקדש במקומו עתה, ובפרט שהרי כבר נראית הזזה לטובה, ולא רק הזזה
 אלא גם שינוי ממשי, ומחזק עוד פשיטות האמורה שנשיעתו משם עלולה להרוס ולבטל כל ההישגים
 דעד עתה. ובודאי שימצאו כמה שיפרשו הנסיעה מהתם - כנסיגה ובריחה מן המערכה, ובודאי
 לדכוותי ידוע טבע בעלי בתים ופסקי בע"ב (עיין סמ"ע ונתיבות המשפט שו"ע חלק חושן משפט ס"ג
 סעיף ד') וחזק יהי בטחונו, אשר סו"ס יצליח להעמיד הקהלה על מכונה הראוי, וכמאמר חז"ל (בזהר
 ובמדרש): **אני ישנה בגלותא ולבי ער להקב"ה לתורתו ומצותיו,**

והרי נכנסנו ז"ע בשנה חדשה שהיא שנה תמימה, שנה ועיבורה, שנת השמיטה אשר עליי נאמר
 שבת לה', (יעוין בפירוש הרמב"ן שם).

כבוד ובברכת הצלחה בכל האמור לבשו"ט ולחג שמח.

סנהדרין דף עז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (לים ראשון) רלא

אבל אם עמד חזן לארבע אמות, חייב הזורק גלות.
הגמרא דנה בדברי רב תחליפא: אמר ליה וישראל רבינא לרב אשי,
חייב דמי. אי דקא נחא ליה – אם היה רצונו של הזורק שיחזור
הכדור הרבה מכח זריקתו, אם כן אפילו אם חזר הכדור פוּקָה –
מרחק מועט, נמי אין טעם לפוטרו לגמרי שהרי התכוין לכך
שיחזור אלא שלא התכוין להרוג ומשום כך יש לחייבו גלות ככל
רצונו בשגגה. ואי דלא נחא ליה – ואם לא היה רצונו שיחזור
הכדור הרבה מכח זריקתו, אם כן אפילו אם חזר הכדור מִפּוּקָה –
מרחק רב, נמי לא – גם באופן זה יש לפוטרו מגלות, שהרי לא
התקיימה מחשבתו. עונה הגמרא: אמר ליה – השיב רב אשי
לרבינא, לעולם, יש להעמיד באופן שזרק סתם, וסתם מִשְׁחָקִין
בכדור, בְּפֶה (דְּעִילָה קָפִי) מִינָה נחא ליה – עומדים כמה שיותר
סמוך לכותל כדי שיחזור הכדור למרחק רב יותר, והרי היתה
דעתו של הזורק שיחזור הכדור יותר מארבע אמות מהכותל.
ולכן, אם הנהרג עמד בארבע אמות של הכותל, הרי לא התכוין
הזורק לזרוק למקום שעמד הנהרג, והוא פטור מגלות. אבל אם
עמד הנהרג מחוץ לארבע אמות של הכותל, הרי התקיימה
מחשבת הזורק, אלא שחייב גלות כיון שלא התכוין להרוג.
מקשה הגמרא: לְמִטְרָא – האם ניתן לומר, דכי האי גוונא – שאופן
זה של זריקת כדור על כותל והחזרתו לאחוריו בחזו של הזורק
הוא, וְיִמְנָה, שנינו במשנה (פרה פ"א מ"א), הַקָּדֵשׁ מִי הַחֲטָאֵת
בנתינת אפר על המים, וְנָפַל מאפר הקידוש על ידו או על הַיָּד – על
הכֵּל, וְאַחֲרָיָהּ נָפַל לַשּׁוֹקֵת, פָּסוּל – המים פסולים להזאה, משום
שלא נעשה הקידוש בכח אדם. ומוכח, שמים שניתנו מהיד אינם
נחשבים כאילו באו מכח מי שהפילם על היד. מתרצת הגמרא:
הָאֵל בְּמֵאָה עֶשְׂרִין, בְּשׁוֹתֵת – באופן שהמים לא ניתנו בכח מידו
לשוקת אלא נפלו מעצמם, ובאופן זה אינו נחשב מכוחו.
הגמרא מוסיפה להוכיח לגבי התוה האם היא נחשבת ככחו.
אומרת הגמרא: תָּא שְׂמַע, שנינו במשנה (פרה פ"ב מ"ב), מִתְּחֵל הַטְּמֵאָה
טומאת מת, (שהיה) לַשּׁוֹקֵת, פָּסוּל – נתינת על הַתָּרֶם, והוא עֲלִיָּה – על
המחט, בכדי לטהרה, ונראית עליה ההזאה, והוא שלא ראינו
שהיה על המחט, ופסק האם על הַמִּשְׁחָה הָיָה והועילה הזאת, פָּסֵק
האם על הַתָּרֶם הָיָה, וּמִצָּה עֲלִיָּה – ומן החרס חזרו המים וניתנו על
המחט, ולא הועילה ההזאה שהרי לא באו המים על המחט מכח
ההזאה, מחמת ספק זה הָיָא (פסול) (פסולת). ומוכח מדברי
המשנה, שהמים שניתנו מהחרס על המחט, אינם נחשבים כהזאה
מכוח דוחה הגמרא: אָמַר רַב חִנְנָא בַר יְהוֹדָה מִשְׁמִיתָ דְּרַב, אין
הכוונה שניתנו המים למחט, אלא מִצָּה אֵיתָמַר וְנִאמַר מלשון
מציאה, כלומר, שיש להסתפק שמא הוזה על החרס ומשם נשפכו
המים מעצמם למחט, וכך מצאה, ובאופן זה ודאי אינו נחשב
שבאו המים על המחט מכוחו, והזאתו פסולה מספק.
הגמרא דנה באופנים שונים של רציחה: אָמַר רַב פֶּפְא, הָאֵל מֵאָה
דְּבִשְׁתִּי לְחִבְרָה – אדם שקשר את חבירו על שפת הים, וְאִשְׁקִיל
עֲלֵיהּ בִּידְקָא דְּמֵאָה – והפנה עליו את דרך מרוצת המים, גִּידֵי יְדִידָה
הוא – הרי המים כחץ שהשליך, וּמִיִּתְיִב ככל רצונו. ומוסיפה
הגמרא: וְהָיָה מִלֵּי, כשנפלו עליו המים בְּכַף רִאשׁוֹן, כלומר, מיד
לאחר שהוסטו ממקומם, אָבַל אם נפלו בְּכַף שֵׁנִי, כלומר, שהיה
במרחק משפת הים, ולא נפלו עליו מיד בצאתו ממקומם אלא
הלכו מעט על המקום שהוא שם קודם נפילתם, גִּרְמָא בְּעִלְמָא הוּא,
ופטור.
אופן נוסף: וְאָמַר רַב פֶּפְא, וְרַב צְרִיר וְאִבְרָהָם וְהִלְכָה וְנִפְלְחָה
לְצִדְרִין וְהָרְגָה את העומד שם, חייב הזורק. אָמַר ליה מִרְבִּי רַב אֲשִׁי
לְרַב פֶּפְא, מֵאָה מִטְרָא – מה הטעם שהזורק חייב. השיב לו רב פפא:
הזורק חייב מִשּׁוּם דְּנִפְלִית הַצָּרִיר בְּחֹז הוּא, והרי זה כאילו זרק על
הנהרג. חזר מר בר רב אשי והקשה: אֵי בְּחֹז – אם אכן באה מכת
הצָרִיר מכח הוריקה, תִּיּוֹל לְעִיל – היה לה להמשיך במעופה כלפי
מעלה.

בְּשַׁעֲתִּיהּ – בשעת הכנסתו לבית, אבל הָאֵל בכפיית גיגית, בְּלֵא
שְׂרִינָא נָמִי, מִתְחִיל להצטבר בְּלֵא בְּשַׁעֲתִּיהּ – מיד בשעת הכפייה,
ולכן חייב הכופה, שהרי המיתה היא מחמת הכפייה. אולם רבא
פטר אף ברעב שמגבר מומנת הכפייה, כיון שסובר שאין לחייב
אלא אם סיבת המיתה מומנת באופן גמור.
הגמרא דנה בחיוב מיתה באופנים שונים של רציחה: (סִימָן, סוּלָם,
תְּרִי"ם, סִמְנִי, וְכָא מִבְּוִתָּל). אָמַר רַבָּא, דְּחָפּוּ לַחֲבִירוֹ לְבוֹר, ובשעה
שדחפו הדין, כולם בָּבֵר שניתן לעלות על ידו, וְכָא אַחֲרֵי וְסִילָקוּ
לסולם לאחר הדחיפה ובכך מנע מהנדהף לצאת מהבור ומת
מהמים שבבור, וְאִפְּלִי הוּא עצמו והדוחף קָדָם וְסִילָקוּ לסולם
לאחר שדחף קודם שנפל חבירו לבור, פְּטוֹר הדוחף, משום
דְּבִעִידָנָא דְּשִׁדְיָה – בזמן שדחף, וְכָל לְעִלּוֹת הוּא – היה ביד הנדהף
לעלות מהבור, ואין הדחיפה נחשבת כמעשה הממית.
אופן נוסף: וְאָמַר רַבָּא, וְרַב בֹּז חָזַן, והיה לחבירו תְּרִים להצילו
מפגיעת החץ, וְכָא אַחֲרֵי לַאחֲרֵי הוֹרִיקָה וְנִפְלָה לתריס ופגע בו החץ
והרגו, וְאִפְּלִי אם הוּא עצמו קָדָם וְנִפְלָה לתריס מיד חבירו ומת,
פְּטוֹר הזורק, משום דְּבִעִידָנָא דְּשִׁדְיָה בִּיה – בזמן זריקת החץ
בחבירו, מִיִּפְסֵק פְּסִיקָה גִּידָה – היה דבר החוצץ בין החץ לנהרג,
ואין זריקת החץ נחשבת כמעשה הראוי להמית.
אופן נוסף: וְאָמַר רַבָּא, וְרַב בֹּז חָזַן, והיו לחבירו סִמְנִין ויכול
להתרפא בהם ממכת החץ, וְכָא אַחֲרֵי וְיִפְּלָה, ובכך נמנעה רפואתו
ומת, וְאִפְּלִי אם הוּא עצמו קָדָם וְיִפְּלָה לאחר זריקת החץ, פְּטוֹר
הזורק, משום דְּבִעִידָנָא דְּשִׁדְיָה בִּיה, וְכָל לְהִתְרַפְּאוֹת הָיָה – היה
חבירו יכול להתרפאות מהמכה, ולא היתה הוריקה מעשה הראוי
להמית.
הגמרא מביאה דין העולה מדברי רבא: אָמַר רַב אֲשִׁי, הִלְכָּךְ – כיון
שהזורק פטור אם היתה רפואה מומנת בשעת הוריקה, יש
לפטור וְאִפְּלִי אם היו הסִמְנִין בְּשׁוֹק ולא בידו, ואף אם לאחר
פגיעת החץ לא נמצאו סמנים בשוק, משום שהיו מומנים בשעת
הוריקה. אָמַר ליה רַב אֲחָא בְּרִיה דְּרַבָּא לְרַב אֲשִׁי, לשיטתך שהזורק
פטור אם היו סמנים בשוק, אם רק לאחר פגיעת החץ נִדְּמִנּוּ לוֹ
סִמְנִין, ולא ריפא את עצמו בהם ומת, מִהוּ דִּינוּ של הזורק, האם
הוא פטור שהרי היה ביד הנהרג לרפא את עצמו, או שהוא חייב
משום שבשעת הוריקה לא היתה הרפואה מומנת. אָמַר ליה, כיון
שקודם שעמד הזורק בדין היה יכול הנהרג לרפא את עצמו, הָרִי
שֵׁאֵם היו דנים בשעה שהיו סמנים לפני הנהרג, היה הזורק יוצא
זכאי בדין, ומשום כך אף עתה יֵצֵא הזורק מִבֵּית דִּין כשהוא יוצא.
אופן נוסף: וְאָמַר רַבָּא, וְרַב בְּרוּקָה צְרִיר בְּבוֹתָל, וְהוֹרִיקָה הַצָּרִיר
לְאִחֲרֵיהּ וְהָרְגָה, חייב הזורק, כיון שמכוחו באה המיתה. וְהָיָה תוֹנָא
– וכן שנינו בברייתא, גָּזוּ אֵלּוּ הַמִּשְׁחָקִין בְּכִדּוֹר – שזורקים את
הכדור בכותל בכח וחוזר לאחוריו הרבה וחבירו אווזו בכדור
ומכה אותו בה, שְׁהִרְגוּ על ידי הכדור, כלומר, שזרק אחד מהם
בכח והרג הכדור בחזרתו, אם הרגו בְּמִיד, ובאופן שהתכוין הזורק
שבחזרת הכדור לאחוריו יהרג מי שיפגע בו הכדור, גִּידָה, אבל
אם הרגו בְּשׁוֹנֵג, שלא התכוין הזורק להרוג, גִּילָין – הזורק שהרג
גולה לעיר מקלט.
שואלת הגמרא: לשם מה השמיענו התנא שְׂשׁוֹנֵג גִּילָין, הרי
פְּשִׁטָּא שגולים ככל רוצח בשגגה. עונה הגמרא: דִּין זה שְׂשׁוֹנֵג
גִּידָה, אִיִּצְמִירָה ליה – נצרך התנא להשמיענו, משום דְּמִהוּ דְּתִיִּמָא
– שמא תאמר שהתראה שהתירו העדים קודם הוריקה שאם יהרגו
יתחייב מיתה, הַתְּרִיָּא סָפֵק הוּא, משום שיש להסתפק בשעת
הוריקה, מִי יִימֵר דְּהָרְגָה – מניין לנו שבודאי יחזור הכדור לאחוריו
ויפגע באדם שעומד שם, ואם כן, אין לחייב מיתה בהתראה זו, קָא
מִשְׁמַע לָן שהיא התראה ודאי ומחייבת מיתה.
הגמרא ממשיכה לדון בדין משחק בכדור: תִּנִּי רַב תְּחִלְפָא בַר
מִצְרָבָא קָמִיהּ דְּרַבִּי אֲבָהוּ – לפני רבי אבהו, גָּזוּ אֵלּוּ הַמִּשְׁחָקִין
בְּכִדּוֹר, שְׁהִרְגוּ בחזרת הכדור מכח זריקתו, אם עמד הנהרג תוך
אֲרִבָּע אָמוֹת של הכותל ופגע בו הכדור והרגו, פְּטוֹר הזורק מגלות,